

Тернопільська обласна рада
Управління освіти і науки Тернопільської обласної державної адміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія
ім. Тараса Шевченка
Гуманітарний факультет
Кафедра української філології та суспільних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної роботи

М. Б. Боднар

30.08.

М. Б. Боднар

2017 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка
за спеціальностями: 012 Дошкільна освіта;
014 Середня освіта (українська мова і література);
014 Середня освіта (Мова і література (англійська));
014 Середня освіта (Мова і література (німецька));
014 Середня освіта (Музичне мистецтво));
014 Середня освіта (Образотворче мистецтво));
014 Середня освіта (Трудове навчання та технології));
014 Середня освіта (Біологія));
014 Середня освіта (Фізична культура)
за рівнем вищої освіти «бакалавр»

Кременець - 2017

Робоча програма навчальної дисципліни «Історія української культури» для першого бакалаврського рівня вищої освіти з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальностями: 012 Дошкільна освіта; 014 Середня освіта (українська мова і література); 014 Середня освіта (Мова і література (англійська)); 014 Середня освіта (Мова і література (німецька)); 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)); 014 Середня освіта (Образотворче мистецтво)); 014 Середня освіта (Трудове навчання та технології)); 014 Середня освіта (Біологія)); 014 Середня освіта (Фізична культура). Кременець, 2017. _13_с.

Укладач: Стронський Генріх Йосипович, доктор історичних наук, професор кафедри української філології та суспільних дисциплін

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри

Протокол № 1 від. 30 серпня 2017 р.

Завідувач кафедри _____ О. В. Василюшин

I. Вступ

Анотація: Історія української культури – це знайомство з найкращими досягненнями матеріальної і духовної культури українського народу, показ його внеску у скарбницю світового культурного надбання людства. Курс також спрямовано на виховання поваги до культурних традицій народів світу.

Ключові слова: матеріальна і духовна культура, усна народна творчість, християнство, архітектура мистецтво, живопис, освіта, фрески, ікона, полемічна література, козацьке бароко, садово-паркова архітектура, Пінзель, романтизм, реалізм, модернізм, соцреалізм, конструктивізм, розстріляне відродження, русифікація, масова культура

II. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 2	Галузь знань 01 освіта ----- Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр		
Модулів – 2		Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання		Семестр	
Загальна кількість годин - 72		I	
		Лекції	
		18	
		Семінарські	
		16	
		Лабораторні	
		-	
		Самостійна робота	
		56	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 1,5		Індивідуальні завдання:	
	Вид контролю: залік		

III. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою курсу є формування стійкої системи, яка включає: основні поняття теорії культури та мистецьких явищ, базові знання про культурні віхи в історії української культури, їх ознаки та характеристики, а також дозволяє зрозуміти процес формування та розвитку української культури як європейської культури світового значення.

Основними завданнями, яку ставить навчальна дисципліна є:

- ознайомити студентів з теоретичними аспектами історії української культури;
- визначити особливості історичного розвитку української культури протягом століть;
- висвітлити основні причинно-наслідкові зв'язки формування тих чи інших культурних епох та явищ;
- проаналізувати та висвітлити розвиток сучасної української культури через ретроспективну історичну призму.

IV. Професійні компетентності, на формування яких спрямована навчальна дисципліна

Інтегральна:

1) здатність розв'язувати в професійній діяльності або в процесі навчання складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що передбачає застосування теорій та методів науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні:

- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- Здатність спілкуватися державною мовою, як усно, так і письмово;
- Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями
- Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- Здатність діяти соціально відповідально та свідомо

V. Програмні результати навчання

Знати передбачений програмою матеріал і на його основі набувати необхідних вмінь та навичок. Розуміти як на основі методів наукового пошуку опанувати новітні історико-культурні концепції. Вміти логічно формувати причинно-наслідкові зв'язки історичного розвитку українського суспільства. Розуміти сутність, природу та генезис історичних явищ.

Розуміти специфіку і особливості розвитку української культури, знати зміст основних понять, історію виникнення, хронологічні та смислові межі культурних епох української культури.

Аналізувати історичні, релігійні, політичні, культурно-освітні явища, формулювати й відстоювати свої погляди, пояснювати суспільно-економічні, політичні, культурні та філософсько-релігійні процеси, давати оцінку публікаціям, мати навички працювати з першоджерелами.

Розрізняти стилістичні особливості мистецьких напрямків; давати чітку, логічно побудовану відповідь; висловлювати власну думку, робити висновки. Аналізувати художні твори, явища, опрацьовувати додаткові літературні джерела, застосовувати спеціальну термінологію. Практично застосовувати теоретичні знання в навчально-освітньому процесі.

VI. Програма навчальної дисципліни

Лекційний курс:

Змістовний модуль 1. Основні етапи розвитку української культури: від зародження до сьогодення.

Тема 1. Витоки української культури (2 год.)

Передумови формування української культури; культура пізнього палеоліту: загальна характеристика ранньопервісної общини пізнього палеоліту, поселення, предметне середовище, мистецтво; неолітична революція в Україні: побут неолітичного населення України, духовна культура, культура енеолітичного періоду; матеріальна культура землеробів та скотарів: духовна культура та мистецтво, зооморфізм та антропоморфізм первісного мистецтва.

Тема 2. Особливості культури періоду Київської Русі і Галицько-Волинського князівства (2 год.)

Загальна характеристика періоду; розвиток освіти, писемності та літописання на Русі; книжковий обмін та книгозбірні; архітектура та будівництво Київської Русі; декоративне та образотворче мистецтво Київської Русі; монументальне та прикладне мистецтво; іконопис, книжкова мініатюра; побут Київської Русі; наука та філософські уявлення.

Центри становлення культури в Галицько-Волинському князівстві: міста, княжі двори, метрополії; особливості літописання та освітньої діяльності в Галицько-Волинському князівстві; основний репертуар рукописної книги; особливості будівництва в князівстві: храмове, замкове та містобудівництво ГVK; література пізнього середньовіччя: Галицько-Волинський літопис; пісенний та музичний фольклор; церковний спів, побутова пісня та музичні інструменти; образотворче та декоративне мистецтво ГVK; розвиток науки.

Тема 3. Розвиток культурного життя наприкінці 14 – 16 ст. Європейські впливи (2 год.)

Загальна характеристика періоду; роль шляхти та магнатів у розвитку культури; Розвиток освіти на українських землях: православні та католицькі школи; початки книгодрукування: друкарня Ш.Фіюля. Ф. Скорина; друкований трактат Ю. Дрогобича; рукописна книга: літописання; будівництво та архітектура: забудова міст, православні храми та особливості архітектури пізньої готики; філософська та науково-природнича думка в 15 столітті: київський гурток книжників; філософські аспекти перекладної літератури; особливості книжкової мініатюри, скульптури та іконопису; становлення театру: ігри та обряди, скоморохи, літургійне дійство.

Тема 4. Розвиток української культури у 17 – 18 ст (2 год.)

Структура Києво-Могилянської академії; виховні принципи та навчальний процес в академії; міжнародні зв'язки академії з Московською державою, Валахією, Молдовою, Сербією та іншими державами; особливості козацького літописання; особливості архітектури козацької доби: українське бароко; театральне та образотворче мистецтво в Україні; освіта та література; архітектура та образотворче мистецтво; музичне життя в Україні. роль І. Мазепи та П. Могили у становленні культури. Філософ Г.Сковорода. Іоан-Георг Пінзель.

Тема 5. Українське національно-культурне відродження у 19 ст. (2 год.)

Становище української культури та науки в 19 ст.: організація науково-мистецьких товариств; культурно-освітні заклади та їх роль у розвитку культури: реформа освіти: недільні школи, клубні заклади та бібліотеки в Україні, «Просвіти» та їх роль у культурному процесі; розвиток музичного та образотворчого мистецтва; література; архітектура тощо.

Тема 6. Українська культура в умовах радянської влади 1921-1939 (2 год.)

Особливості культурно-мистецького процесу в Україні; радянська українізація та культурна революція; освіта та наука; художня культура Розстріляного Відродження: особливості літературного життя; мистецтво: живопис, скульптура, архітектура, музика, театр та кіно.

Тема 7. Особливості культурного життя на західноукраїнських землях у міжвоєнний період (2 год.)

Розвиток українського шкільництва і боротьба за нього; церква і українська культура; літературний процес – Б.І.Антонич; Львів, Чернівці як головні осередки культури; С.Крушельницька; НТШ і його досягнення.

Тема 8. Українська культура у післявоєнні роки (2 год.)

Стан української культури в період «хрущовської відлиги»; особливості розвитку освіти: вища школа; література, театр та кіно, музика; розвиток архітектури та мистецтва.

Тема 9. Здобутки і проблеми української культури у часи незалежності 2 год.)

Становище української культури у незалежній державі; архітектура та образотворче мистецтво; розвиток музичного та театального мистецтва; становище українського кінематографу, телебачення, радіо тощо. Проблеми мовно-культурні у різних регіонах. Культурні досягнення української діаспори

VII. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усього	У тому числі					усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд	с.р.	л		п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Основні етапи розвитку української культури: від зародження до сьогодення												
Тема 1. Витоки української культури	9	2	2			5						
Тема 2. Особливості культури періоду Київської Русі і Галицько-Волинського князівства	9	2	2			5						
Тема 3. Розвиток культурного життя наприкінці 14 – 17 ст. Європейські впливи	9	2	2			5						
Тема 4. Розвиток української культури у 17 – 18 ст	9	2	2			5						
Тема 5. Українське національно-культурне відродження у 19 ст	9	2	2			5						
Тема 6. Українська культура в умовах радянської влади 1921-1939	7	2	2			3						
Тема 7. Особливості культурного життя на західноукраїнських землях у міжвоєнний період	7	2	2			3						
Тема 8. Українська культура у післявоєнні роки	6	2	2			2						
Тема 9. Здобутки і проблеми української культури у часи незалежності	5	2	2			1						
Залік	2											
Усього годин	72	18	18			34						

VIII. Тема семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Сільська, міська і церковна культура Київської Русі	2
2.	Європейські впливи на розвиток культури у 15-16 ст.	2
3.	Освіта, література і мистецтво у 17-18 ст.	2
4.	Культура у формуванні модерної української нації у 19 ст.	2
5.	Українська культура на зламі 19 – 20 століть	2
6.	Українізація по радянськи і «розстріляне відродження»	2
7.	«Відлига» в українській культурі 50 - 60-х років	2
8.	Політика в сфері культури в незалежній Україні.	2
9.	Кременець у культурній історії України	2
	Всього	18

IX. Методи навчання

1. Словесний (лекції, семінарські заняття),
2. Практичний (робота з енциклопедіями, довідковою літературою; проблемне навчання; проблемне навчання; робота з інформаційними ресурсами у мережі Інтернет; розвиваючі рольові ігри),
3. Самостійна робота (організація самостійного пошуку матеріалу, робота з науковою літературою).

X. Форми контролю

1. Усне опитування.
2. Перевірка самостійної роботи.
2. Колоквіум.
3. Бесіда-опитування.
4. Підсумковий контроль (підсумковий модуль).

XI. ПЕРЕЛІК ОСНОВНИХ ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ:

- Поняття «культура», основні концептуальні підходи до його тлумачення.
- Співвідношення понять «культура» і «цивілізація»: спільне та відмінне.
- Функції культури.
- Типологія та періодизація культури.
- Культура первісного суспільства: загальна характеристика.
- Сутність, причини та наслідки «неолітичної революції».
- Особливості первісного мистецтва.
- Культура пізнього палеоліту.
- Загальна характеристика первісної общини пізнього палеоліту.
- Поселення, предметне середовище, мистецтво.
- Неолітична революція в Україні.
- Побут неолітичного населення України.
- Духовна культура.
- Культура енеолітичного періоду.
- Матеріальна культура землеробів та скотарів.
- Духовна культура та мистецтво. Зооморфізм та антропоморфізм первісного мистецтва.
- Вивчення античних пам'яток півдня України
- Антична колонізація Північного Причорномор'я
- Античні держави Північного Причорномор'я.
- Мова, писемність та освіта Північного Причорномор'я.
- Архітектура, побут, грошова та військова справа.
- Ніконій, Тіра, Борисфеніда, Ольвія, Херсонес Таврійський
- Декоративно-ужиткове мистецтво населення античних міст-держав: фольклор, музика, театр.
- Релігія та культури Північного Причорномор'я.
- Витоки давньослов'янської культури.
- Побут, поселення та городища давніх слов'ян.
- Мова та початки писемності.
- Прикладне мистецтво та духовна культура давніх слов'ян.
- Загальна характеристика періоду.
- Розвиток освіти, писемності та літописання на Русі.
- Книжковий обмін та книгозбірні.
- Архітектура та будівництво Київської Русі.
- Декоративне та образотворче мистецтво Київської Русі.
- Монументальне та прикладне мистецтво Київської Русі.
- Іконопис, книжкова мініатюра Київської Русі.
- Побут Київської Русі.
- Наука та філософські уявлення Київської Русі.
- Центри становлення культури в Галицько-Волинському князівстві: міста, княжі двори, метрополії.
- Особливості літописання та освітньої діяльності в Галицько-Волинському князівстві.
- Основний репертуар рукописної книги в Галицько-Волинському князівстві.
- Особливості будівництва в Галицько-Волинському князівстві.
- Храмове, замкове та містобудівництво Галицько-Волинського князівства.
- Література пізнього середньовіччя. Галицько-Волинський літопис.
- Пісенний та музичний фольклор.

- Церковний спів, побутова пісня та музичні інструменти.
- Образотворче та декоративне мистецтво Галицько-Волинського князівства.
- Наука в Галицько-Волинському князівстві.
- Освіта. Православні та католицькі школи.
- Початки книгодрукування.
- Друкарня Ш.Фіюля. Ф. Скорина
- Друкований трактат Ю. Дрогобича
- Рукописна книга: літописання.
- Будівництво та архітектура: забудова міст, православні храми та особливості архітектури пізньої готики.
- Філософська та науково-природнича думка в 15 столітті.
- Київський гурток книжників.
- Філософські аспекти перекладної літератури.
- Особливості книжкової мініатюри, скульптури та іконопису.
- Становлення театру: ігри та обряди, скоморохи, літургійне дійство.
- Вплив реформаційних рухів на культурне життя в Україні.
- Кальвінізм в Україні.
- Реформи П.Могили.
- Основні осередки культури: літературно-перекладацький гурток в Миляновичах та Острозька слов'яно-греко-латинська академія.
- Заснування та освітньокультурна діяльність братств: Львівське, Київське та Луцьке братства.
- Протестантські школи та єзуїтські колегіуми.
- Особливості архітектури та містобудування 16-17 ст.
- Житлове будівництво. Муровані та дерев'яні церкви.
- Образотворче та декоративне мистецтво.
- Монументальне мистецтво. Іконопис.
- Книжна мініатюра та гравюра.
- Література: Іван Вишенський та полемічна література.
- Театр: шкільний. Шкільні декламації, містерія, вертеп.
- Розвиток філософської та історичної думки.
- Львівська друкарня І. Федоровича.
- Видавнича діяльність князя В.-К. Острозького.
- Друкарня Києво-Печерської лаври.
- Особливості латинсько-польського видання.
- Друкарство другої чверті XVII століття.
- Структура Києво-Могилянської академії.
- Виховні принципи та навчальний процес в академії.
- Міжнародні зв'язки академії з Московською державою, Валахією, Молдовою, Сербією та іншими державами.
- Роль І. Мазепи та П. Могили у становленні культури.
- Козацтво як історичне явище.
- Особливості козацького літописання.
- Особливості архітектури козацької доби: Українське бароко.
- Театральне та образотворче мистецтво в Україні другої половини 17 ст.
- Особливості культурно-мистецького процесу в Україні у 18 ст.
- Освіта та література у 18 столітті.
- Архітектура та образотворче мистецтво другої половини 18 століття.
- Музичне життя в Україні.
- Роль Т.Шевченка у розбудові української культури.

- Малярська творчість Т. Шевченка.
- Становище української культури та науки в 19 століття.
- Організація науково-мистецьких товариств.
- Культурно-освітні заклади та їх роль у розвитку культури.
- Реформа освіти: недільні школи, клубні заклади та бібліотеки в Україні.
- «Просвіти» та їх роль у культурному процесі.
- Розвиток музичного та образотворчого мистецтва.
- М. Драгоманов та І. Франко як видатні діячі української культури в другій половині 19 століття.
- Розвиток та особливості театрального та музичного мистецтва.
- Архітектура та будівництво.
- Особливості містобудування.
- Образотворче мистецтво: С. Васильківський, І. Труш, О. Новаківський, М. Башкірцева, І. Репін, Л. Жемчужников та ін.
- Скульптура.
- Розвиток музейної справи.
- Радянська українізація та культурна революція.
- Освіта та наука в радянській Україні.
- Художня культура Розстріляного Відродження.
- Особливості літературного життя.
- Мистецтво: живопис, скульптура, архітектура, музика, театр та кіно.
- Становище української науки в евакуації.
- Архітектура та образотворче мистецтво
- Розвиток музичного та театрального мистецтва.
- Становлення засобів масової інформації.
- Радіо. Телебачення та преса.
- Архітектура та образотворче мистецтво
- Стан української культури в період «хрущовської відлиги».

XII. Шкала оцінювання

Підсумковий рейтинговий бал	Підсумкова оцінка за шкалою ECTS	Підсумкова оцінка за 4-бальною шкалою
91-100	A	5 (відмінно)
83-90,9	B	4 (добре)
76-82,9	C	(4 добре)
68-75,9	D	3 (задовільно)
61-67,9	E	3 (задовільно)
20-60,9	FX	2 (незадовільно з можливістю повторного складання)
0-19,9	F	2 (незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу)

Оцінка «відмінно» ставиться студенту за таких умов:

– виконання повного обсягу програми курсу та індивідуальних завдань;
– високого рівня теоретичної та практичної підготовки, прояву впевненості, творчості, ініціативності, організованості;
– чітких і логічних відповідей на практичних заняттях і під час модульних контрольних робіт.

Оцінка «добре» ставиться студенту за таких умов:

– виконання повного обсягу програми курсу та індивідуальних завдань;
– чітких і логічних відповідей на практичних заняттях і під час модульних контрольних робіт;

– у разі недостатнього рівня аналізу, творчості, ініціативності.

Оцінка «задовільно» ставиться студенту за таких умов:

– нечітких відповідей на практичних заняттях і під час модульних контрольних робіт;

– у разі недостатнього рівня аналізу, творчості, ініціативності

– виконання програми курсу та індивідуальних завдань;

Оцінка «незадовільно» ставиться студенту за таких умов:

- невиконання обсягу програми курсу та індивідуальних завдань;

- невчасного виконання завдань передбачених курсом без поважних причин.

ХІІІ. Рекомендована література:

1. Білецький П. Українське мистецтво друг. пол. XVII – XVIII ст. – К., 1988.
2. Булашев Г. Український народ у своїх легендах, релігійних поглядах та віруваннях. – К., 1992.
3. Горський В. Нариси з філософської думки Київської Русі. – К., 1994.
4. Грушевський М. Історія української літератури. – К., 1993.
5. Грушевський М. Культурно-національний рух на Україні в XVI – XVII ст. – К., 1916.
6. Енциклопедія українознавства у 10 т. – Париж, Торонто, Нью-Йорк, 1954 та ін.
7. Єфремов С. Історія українського письменства. – К., 1995.
8. Жолтовський П. Монументальний живопис на Україні XVII-XVIII ст. – К., 1988.
9. Жолтовський П.М. Український живопис XVII – XVIII ст. – К., 1973.
10. Жолтовський П.М. Художнє життя на Україні в XVI-XVII ст. – К., 1983.
11. Забужко О. Філософія української ідеї та європейський контекст. – К., 1993.
12. Історія українського мистецтва: У 6 т. – К., 1966-1970.
13. Історія українського образотворчого мистецтва. – К., 1975.
14. Історія української літератури: У 2 т. – К., 1987-1988.
15. Історія світової культури / під ред. Т. Левчук. – К., 1994, 1997, 1999.
16. Історія української культури / за ред. І. Крип'якевича. – Нью-Йорк, 1990.
17. Історія української культури в 5-ти томах. – К., 2010.
18. Історія української літератури ХХ ст.: У 2 кн. /За ред. В.Г. Дончика. – К., 1993-1994.
19. Лозко Г. Українське народознавство. – К., 1994.
20. Мистецтво України в 5 томах. – К.: «Українська енциклопедія ім. М. Бажана», 1991 та ін.
21. «Руська трійця» в історії суспільно-політичного руху і культури України. – К., 1987.

22. Семчишин М. Тисяча років української культури. – К., 1993.
23. Тарасенко Н. Природа, технологія, культура. – К., 1985.
24. Теорія та історія світової та вітчизняної культури. Курс лекцій / під ред. С. Головка. – К., 1992.
25. Українська культура / за ред. Д. Антоновича. – К., 1993.
26. Українська та зарубіжна культура: Навчальний посібник / за ред. Зазюн І., Семашко О. – К., 2000.
27. Українська та зарубіжна культура: Навчальний посібник / за ред. М. Заковича. – К., 2006.
28. Українське бароко та європейський контекст. Архітектура, образотворче мистецтво, театр і музика. – К., 1991.
29. Філософія Відродження на Україні. – К., 1990.
30. Хижняк З. Києво-Могилянська академія. – К., 1988.
31. Чижевський Д. Нариси з історії філософії на Україні. – К., 1992.
32. Шевнюк О. Українська та зарубіжна культура. – К., 2002.
33. Кордон М.В. Історія української культури: навчальний посібник / М. В. Кордон. – Львів: Магнолія 2006, 2011. – 336 с.
34. Культурологія. Українська і зарубіжна культура: навчальний посібник / За ред. М. М. Заковича. - К.: Знання, 2009. - 589 с.
35. Попович М.В. Нарис історії культури України / М. В. Попович. –К.: АртЕк, 1999. - 728 с.
36. Шейко В.М. Історія української культури: навчальний посібник / В.М. Шейко, В. Я. Білоцерківський. – К.: Знання, 2010. – 271 с.